

Gezondheidsnota gemeente Alblasserdam 2024-2027 Een uitwerking van de wettelijke taken omtrent de Wet Publieke Gezondheid en de gemeentelijke visie hierop.

Wettelijk kader

De Wet Publieke Gezondheid (Wpg) schrijft voor dat alle gemeentes vierjaarlijks een nota gezondheidsbeleid moeten opstellen. Hierin moet het volgende aan bod komen (Wpg, artikel 13):

- a. wat de gemeentelijke doelstellingen zijn omtrent de uitvoering van de in de artikelen 2, 5, 5a en 6 genoemde taken,
- b. welke acties in de bestreken periode worden ondernomen ter realisering van deze doelstellingen,
- c. welke resultaten de gemeente in die periode wenst te behalen,
- d. hoe het college van burgemeester en wethouders uitvoering geeft aan de in artikel 16 genoemde verplichting.

Hierbij moet de gemeenteraad bij het vaststellen van deze nota in ieder geval de landelijke prioriteiten in acht nemen, zoals deze opgenomen staan in de landelijke nota gezondheidsbeleid.

De hierboven beschreven artikelen 2, 5, 5a en 6 bevatten vier hoofdtaken voor de gemeenten. Dit zijn:

1. Publieke gezondheidszorg (artikel 2)
2. Jeugdgezondheidszorg (artikel 5)
3. Ouderengezondheidszorg (artikel 5a)
4. Infectieziektebestrijding (artikel 6)

De verschillende opgaven vanuit de Wpg en de lokale uitvoering hiervan in Alblasserdam worden in hoofdstuk 5 verder uitgewerkt.

Huidige gezondheidssituatie

Voordat we als Alblasserdam onze lokale ambities en doelen op kunnen stellen is het goed om te kijken naar de huidige gezondheidssituatie. Dit gebeurt in vorm van het epidemiologische onderzoek van de GGD ZHZ. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het document 'Publieke gezondheid in Zuid-Holland Zuid 2023' (GGD ZHZ, 2023).

Op 1 januari 2022 woonden er in de regio Zuid-Holland Zuid totaal 463.683 inwoners, waarvan er 20.087 inwoners van Alblasserdam (4% van de regio). Wat betreft de samenstelling van de bewoners vallen de meeste inwoners in de leeftijdscategorie 45-65 jaar oud (27%), gevolgd door de leeftijdscategorie 25-45 jaar oud (25%) en 65-85 jaar oud (15%).

Tussen 2009 en 2020 zien we een lichte maar opvallende verschuiving in opleidingsniveau. Dit is een relatieve afname van het aantal inwoners met een laag opleidingsniveau in vergelijking met een relatieve toename in het aantal inwoners met een middelbaar- of hoog opleidingsniveau over deze periode. Verder zijn er in de regio Zuid-Holland Zuid relatief meer mensen met een Nederlandse achtergrond en dus minder inwoners met een westerse- of niet-westerse migratieachtergrond in vergelijking met de rest van Nederland. Ook is de bevolking in de afgelopen jaren gegroeid, namelijk van 442.703 inwoners in 2006 naar 463.683 inwoners in 2022. Dit betreft een groei van 4,7%. De prognose is dat het aantal inwoners de komende jaren nog verder zal groeien. Passend bij de landelijke signalen zien we ook dat de bevolking in onze regio de komende jaren verder zal vergrijzen.

Als we kijken naar de gezondheid van onze jeugd zijn er een aantal trends te zien. De mate van overgewicht bij 0 tot 4 jarigen is tussen de periode 2015-2021 redelijk stabiel gebleven, maar de mate van overgewicht bij 5-10 jarigen is juist licht gestegen.

Wat betreft de ervaren gezondheid van de inwoners van 18 jaar en ouder geeft 79% procent aan een (zeer) goede gezondheid te ervaren. Dit betreft een lichte stijging ten opzichte van 2012. In de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder ligt dit percentage op 67%, ten opzichte van 60% in 2012.

In onze regio is in de periode 2009-2020 de eenzaamheid onder inwoners toegenomen. In de groep 18 jaar en ouder is het percentage matig tot zeer ernstig eenzame inwoners in die periode gestegen van 40% tot 45%. Voor de leeftijd 18-64 jaar oud zien we een stijging van 39% tot 44%. Voor 65+ers zien we een stijging van 44% naar 49%. In het stuk van de GGD omtrent de epidemiologische verkenningen zijn nog meer cijfers en verdere uitleg te vinden over de huidige situatie in de regio.

De cijfers van deze huidige gezondheidssituatie, ook die niet hierboven uitgelicht zijn, zijn meegenomen in het opgestelde doelen en gewenste resultaten die in het hoofdstuk hieronder aan bod komen.

Lokale visie

Gemeentelijke visie en doelstellingen

Als gemeente Alblasserdam willen we de komende jaren toegroeien naar een fit en groen dorp in de polder. Het doel van het college is dan ook het verder verbeteren van de sociale en fysieke leefomgeving van onze inwoners. Onder de noemer van een fit en groen dorp in de polder werken we actief aan het vergroenen en verduurzamen van ons dorp opdat we beter in staat zijn mee te bewegen met de klimaatverandering, maar ook omdat een groene leefomgeving een positieve uitwerking heeft op de gezondheid van onze inwoners.

Ook zijn we een zorgzaam dorp en willen we de eigen kracht van onze inwoners verder versterken. We zorgen voor een (ook fysiek) veilige, duurzame leefomgeving. In ons sociale dorp kijken we om naar elkaar, is er een goed werkend sociaal vangnet en biedt de overheid ondersteuning aan hen die onvoldoende zelfredzaam zijn. Zonder doelgroepen uit te sluiten, maken we ons zorgen om onze minima en ouderen. Waar mogelijk bieden wij hen – via onze partners, extra ondersteuning.

Bestaanszekerheid is in dit kader en zeker ook in deze tijd een belangrijk onderwerp. Veel huishoudens kunnen niet of moeilijk rondkomen. Dit zorgt ervoor dat ze moeilijke keuzes moeten maken. Het beperkte budget zorgt er voor dat er regelmatig "ongezonde" keuzes gemaakt worden. Een zak friet is goedkoper dan een zak aardappelen. Het lokale beleid is er opgericht dat mensen met een minimum inkomen zo ondersteund worden dat er financieel en psychisch ruimte komt om mogelijk andere keuzes te maken. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040, met weerbare gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties. In eerste instantie geven mensen zelf invulling aan een zo gezond mogelijk leven. Waar nodig wordt door gemeenten, rijk en zorgpartijen passende hulp geboden die aansluit op de behoefte en de mogelijkheden van de hulpvrager. Het sociale en publieke domein is de eerst aangewezen plek.

Mentale gezondheid en weerbaarheid zijn belangrijke voorwaarden om gezond te leven en gezond op te groeien. Er bestaan al langer zorgen over de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking; zo noemt de Volksgezondheidstoekomstverkenning 2020 dit een van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst en is hier ook aandacht voor in de landelijke nota gezondheidsbeleid. Het versterken van de mentale weerbaarheid en gezondheid is iets waar in alle domeinen in Alblasserdam aandacht voor is. Zo is er in het Brughuis en in het preventieve voorveld nadrukkelijk aandacht voor mentale gezondheid door middel van verschillende interventies voor verschillende doelgroepen. In het Alblasserdamse plan van aanpak Brede SPUK worden de concrete doelen en aanbod op dit gebied beschreven (Hendriks, 2023). Daarnaast wordt er in samenwerking met de DG&J ZHZ de komende jaren aandacht besteed aan het ontwikkelen van effectieve aanpak om mentale gezondheid onder jongeren te bevorderen. Gezondheid is ons kapitaal, als mens en als samenleving. Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven. Gezondheid vraagt dan ook om een beweging naar het versterken van het normale leven, de weerbaarheid, demedicalisering en het bevorderen van gezondheidsvaardigheden. Gezondheid is dus breder dan de afwezigheid van ziekte en klachten. Het idee van 'positieve gezondheid' biedt een bredere kijk op gezondheid. In alle plannen van de gemeente Alblasserdam wordt het model van 'Positieve Gezondheid' als vertrekpunt gehanteerd. Het accent ligt niet op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Gezondheid raakt iedereen. Samen met mensen met een beperking van geestelijke of lichamelijke aard of een (chronische) ziekte kijken we wat we kunnen doen om in de binnen- en buitenomgeving letterlijke en figuurlijke drempels te verwijderen. Het is belangrijk dat we als gemeente en zorg-, welzijn- en gezondheidspartners allemaal dezelfde "gezondheidstaal" spreken. We willen met elkaar spreken over de meest efficiënte (on)mogelijkheden en niet over elkaar.

Via deze brede benadering van gezondheid zet de gemeente Alblasserdam erop in dat al onze inwoners gelijke kansen hebben op een goede gezondheid, zowel mentaal, fysiek en sociaal. Hierdoor investeren we ongelijk om gelijke kansen op gezondheid te bevorderen. Ongelijke investering in mensen en buurten draagt bij aan het versterken van talenten en verbeteren van leefbaarheid in gezinnen, wijken en buurten met inwoners met een gezondheidsachterstand. We differentiëren in onze aanpak om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de situationele omstandigheden en leefwereld van de mensen om wie het gaat. Dat doen we op het niveau van wijk/buurt/kern/dorp. En we kijken naar de verschillende levensfasen en welke kansen we daarbij kunnen benutten. We werken vanuit de hele organisatie aan maatwerk met en voor de mensen om wie het gaat.

We werken vanuit de gedachte, hoe kunnen we dat wat er al gebeurt, nog beter neerzetten en hoe bouwen we dat wat er nog niet is, op een goede manier op. Samen met partners en inwoners wordt vervolgens gefinetuned waar en op welk niveau (wijniveau, lokaal niveau of regionaal) acties nodig zijn om de doelen te behalen.

Het Brughuis

In Alblasserdam zijn we in dit kader begin 2022 gestart met het Brughuis waar de eerste stappen in een domein overstijgende, integrale en langjarige aanpak zijn gezet. Voortbordurend op het idee van 'positieve gezondheid', fungeert het Brughuis als een centrale toegang voor preventie en zorg gerelateerd aanbod. Het Brughuis biedt preventie waar mogelijk en zorg waar het nodig is. Binnen het Brughuis

werken de Stichting Welzijn Alblasserdam, de Sociale Basis, JongJGZ en Stichting Jeugdteams samen om uitvoering te geven aan de transformatie van het sociaal domein. De Sociale Dienst Drechtsteden sluit met hun dienstverlening bij deze samenwerking aan. Het Brughuis biedt (preventieve) ondersteuning, zorg op maat en een integrale aanpak bij meervoudige problematiek op verschillende thema's. Zo leveren de partners van het Brughuis samen, allen met hun eigen expertise, een bijdrage op het gebied van zowel publieke gezondheid, jeugdgezondheidszorg, ouderengezondheidszorg, én infectieziekte bestrijding.

Het Brughuis is dus DE plek waar inwoners van Alblasserdam tussen -0 en 100+ jaar terecht kunnen met hulpvragen over ondersteuning, leefstijl en gezondheid en sociale participatie. Het Brughuis is ook de plek in Alblasserdam waar de lokale zorginfrastructuur gevestigd zit. Echter verwacht de gemeente Alblasserdam eveneens van het Brughuis dat ze de schakel zijn naar andere preventiepartners in het dorp. Alblasserdam is tenslotte een gemeente met veel verenigingen, geloofsgemeenschappen en stichtingen die de formele activiteiten kracht bij kunnen zetten of zelfs kunnen voorkomen dat deze ingezet moet worden. In Alblasserdam hanteren we de werkwijze om zoveel mogelijk problemen en hulpvragen van inwoners lokaal en dicht bij de inwoner op te lossen. Als dat kan preventief, als het nodig is met lichte (zorg)ondersteuning. In samenwerking met bijvoorbeeld de JOGG-regisseur en de verenigingsadviseur kan ook preventieve ondersteuning worden georganiseerd. Mocht de problematiek te ingewikkeld zijn, dan gebruiken we de formelere zorgdiensten van de regio Zuid-Holland Zuid (ZHZ). Deze zijn in het gezondheidsdomein vooral belegd bij de Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (DG&J).

Zo benutten we in Alblasserdam optimaal de korte lijnen in ons dorp. We voorkomen dat het systeem creatieve of logische oplossingen in de weg staat. Daarbij zoeken we naar slimme combinaties van inzet en activiteiten om zo meerdere doelen en opgaves te bedienen.

Doelen en gewenste resultaten

De gemeente Alblasserdam heeft voor de komende periode (2024-2027) meerdere lokale doelen voor de thema's die de wet Publieke Gezondheid omvat, welke gedeeltelijk ook aan bod komen in ander beleidsstukken zoals het lokale plan van aanpak voor de Specifieke Uitkering (SPUK) van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de Specifieke uitkering Sportakkoord II (SPUK Sportakkoord), hierna genoemd het plan van aanpak Brede SPUK. Dit betreffen de volgende doelen per thema:

Publieke gezondheidszorg

1. De gemeente Alblasserdam blijft via het bouwen aan het Brughuis, werken aan het versterken van de preventieve lokale infrastructuur. Dit met als doel om de gezondheidsachterstanden terug te dringen.
2. De gemeente Alblasserdam wil een gezonde leefstijl bij de inwoners stimuleren, door met een integrale aanpak gezond gedrag en gezonde keuzes te stimuleren. Hierbij wordt er actief ingezet op kinderen en jongeren, onder andere door de JOGG-aanpak, maar ook voor de volwassenen is er hiervoor aandacht. Verdere uitwerking van de doelen en gewenste resultaten binnen de gezonde leefstijl zijn terug te vinden in het plan van aanpak Brede SPUK (Hendriks, 2023).
3. Lokale ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de gezondheid van de inwoners, denk aan PFAS, worden op de voet gevolgd, en waar nodig en mogelijk wordt hier ook actief op ingezet.

Jeugdgezondheidszorg

4. De gemeente Alblasserdam werkt aan een gezonde leefomgeving voor kinderen, o.a. door de inzet van de lokale JOGG-regisseur. In het JOGG plan van aanpak staan de concrete acties om dit te bereiken verder uitgewerkt (Gemeente Alblasserdam, 2022).
5. De gemeente Alblasserdam kent een lokale/regionale ketenaanpak kansrijke start, inclusief interventies die aansluiten bij de regionale ketenaanpak.

Ouderengezondheidszorg

6. Het is een belangrijke doelstelling voor de gemeente Alblasserdam dat mensen de mogelijkheid hebben om vitaal ouder te worden. Vitaal ouder worden gaat over lichamelijke vitaliteit, waar voldoende bewegen en goede voeding aan bijdragen. Maar ook over vitaal blijven op sociaal en mentaal gebied, met een sociaal netwerk waar je deel van uitmaakt en door activiteiten te ondernemen waardoor je je zinvol voelt. Ook dit thema wordt in het plan van aanpak Brede SPUK verder uitgewerkt (Hendriks, 2023). Denk hierbij aan het versterken van de huidige lokale aanpak van eenzaamheid, het stimuleren van voldoende bewegen, en de aanpak valpreventie die in samenwerking met de GGD wordt opgepakt.

Infectieziekte bestrijding

7. Het verhogen van de vaccinatiegraad, waarvoor de regionale inzet waar nodig aangevuld zal worden met lokale inzet.
8. Meer aandacht aan voorlichting over o.a. seksueel overdraagbare aandoeningen.

Deze ambities zijn in lijn met het collegeprogramma van de gemeente Alblasserdam waarin benoemd staat dat we als Alblasserdam willen toegroeien naar een fit en groen dorp in de polder. Eén van de doelen van het huidige college is dan ook het verder verbeteren van de sociale en fysieke leefomgeving van de inwoners. In dit kader worden er in het collegeprogramma ook meerdere acties en ambities benoemd die getracht worden bij te dragen aan de gezondheid van de inwoners.

De hierboven genoemde doelen en gewenste resultaten komen ook naar voren in andere beleidsplannen van de gemeente voor de komende jaren. Verschillende van deze gemeentelijke stukken bevatten ook (jaarlijkse) monitoring, denk hierbij aan het JOGG plan van aanpak, het uitvoeringsprogramma, het Sportakkoord en het plan van aanpak Brede SPUK. De monitoring van de hierboven beschreven gewenste resultaten in relatie tot de Wpg zullen dan ook via deze wegen geschieden.

Gemeentelijke gezondheidsdienst

Gemeenten dienen uitvoering te geven aan de verplichting die in de wet Publieke Gezondheid benoemd staat omtrent de gemeentelijke gezondheidsdiensten (artikel 16). Een gemeentelijke gezondheidsdienst is een partij die beschikt over deskundigen op de volgende terreinen: sociale geneeskunde, epidemiologie, sociale verpleegkunst, gezondheidsbevordering, en gedragswetenschappen. Deze gezondheidsdienst heeft een belangrijke adviserende rol voor de gemeente. Daarom benoemt artikel 16 van de Wpg dat het college van burgemeester en wethouders advies moet vragen aan de gemeentelijke gezondheidsdienst voordat er besluiten genomen mogen worden die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de publieke gezondheidszorg.

DG&J

De Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) is een gemeenschappelijke regeling, met vier bedrijfsonderdelen. Dit zijn de GGD, Veilig thuis, Leerplicht voortijdig schoolverlaten, Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). De GGD is voor de gemeente Alblasserdam de gemeentelijke gezondheidsdienst. De GGD geeft voor de gemeente Alblasserdam uitvoering aan regionale gezondheidstaken, maar daarnaast pakt zij ook lokale taken op. In het meerjarenplan (MJP) van de DG&J is meer informatie te vinden over de uitvoering van de taken die ze oppakken en hun visie hierover (Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ, 2024).

Alblasserdamse uitvoering Wet Publieke Gezondheid

Met de Alblasserdamse uitvoering van de Wet Publieke Gezondheid wordt beoogd om de hierboven benoemde doelen en gewenste resultaten te behalen. Hieronder worden per thema de uitvoering van de wettelijke taken uiteengezet, en daarnaast komt aan bod wat er voor deze thema's lokaal nog extra wordt ingezet.

Publieke gezondheidszorg

In het kader van de gemeentelijke taken publieke gezondheidszorg moet het college van burgemeester en wethouders de totstandkoming, continuïteit en samenhang binnen de gezondheidszorg bevorderen. Verder is zij verantwoordelijk voor de afstemming met curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Ter uitvoering hiervan draagt de gemeente zorg voor een aantal taken (zie artikel 2, lid 2). Een aantal van deze taken worden door het college van B&W uitgevoerd:

1. Het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen. De gemeente Alblasserdam gaat voor een fit en groen dorp in de polder. In dit kader worden alle plannen door het college van B&W getoetst op het gestelde kader *Fit en groen*.
2. Het bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's, met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering. Dit krijgt in Alblasserdam onder andere vorm in het lokale plan van aanpak Brede SPUK (inclusief het Sportakkoord), het regionale Integraal Zorgakkoord (IZA) en de lokale JOGG-aanpak.

Daarnaast zijn er ook taken die door de GGD worden opgepakt, dat zijn de volgende taken:

3. Het verwerven van, op epidemiologische analyse gebaseerd, inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking.
4. Het elke vier jaar, voorafgaand aan de opstelling van de nota gemeentelijke gezondheidsbeleid, bedoeld in artikel 13, tweede lid, op landelijk gelijkvormige wijze verzamelen en analyseren van gegevens over deze gezondheidssituatie.
5. Het bevorderen van medisch milieukundige zorg.
6. Het bevorderen van technische hygiënezorg.
7. Het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen

Voor meer informatie over de uitvoering van deze taken door de DG&J verwijzen we naar het eerder benoemde MJP (Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ, 2024).

Op grond van de Wet Publieke Gezondheid valt de aansturing van de hierboven benoemde psychosociale hulpverlening onder de verantwoordelijkheid van de GGD. Dit betreft in de praktijk de acute fase. Het nafase traject is wel belegd bij de gemeente en wordt daarmee dus lokaal uitgevoerd.

Ten slotte, zijn er twee taken die de GGD heeft ingekocht bij Jong JGZ, en die vallen onder het basispakket van Jong JGZ. Dit zijn de volgende twee taken:

8. het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders,
9. het aanbieden van een vrijwillig prenataal huisbezoek door de organisatie die voor het college van burgemeester en wethouders de jeugdgezondheidszorg verricht om hulp en ondersteuning te geven aan zwangere vrouwen en hun gezinnen die in een kwetsbare situatie verkeren, voor zover daartoe aanleiding is na toepassing van een adequaat signaleringsinstrument, alsmede het in dat kader door het college bepalen van de omvang van deze doelgroep.

Als het gaat om publieke gezondheid, zet de gemeente Alblasserdam sterk in op een gezonde leefstijl. Ongezond gedrag (in een ongezonde leefomgeving) is verantwoordelijk voor bijna 20% van de ziektelast. Daarom is het dus van belang om gezond gedrag en gezonde keuzes te stimuleren vanuit een integrale aanpak.

Naast de uitvoering van bovenstaande zaken zijn er daarom ook nog lokale acties en initiatieven die als doel hebben om de gezondheid van onze inwoners te verhogen. Een voorbeeld hiervan is de lokale coalitie kansrijke start. Hierbij versterken de partners van het Brughuis het netwerk omtrent kwetsbare doelgroepen die extra ondersteuning nodig hebben bij zwangerschap. Daarnaast wordt, in relatie tot het IZA, de ketenaanpak Gezonde Leefstijl Interventies (GLI) momenteel ook opgezet in de gemeente Alblasserdam. Verdere uitwerking hiervan is te vinden in het lokale plan van aanpak brede SPUK.

Naast ketenaanpakken hebben we lokaal ons ABC-team (Alblasserdam Beweeg en Cultuur-team) die zich inzet op cultuur, natuur en sport. Zo worden er activiteiten georganiseerd om mensen te stimuleren om te bewegen en om de natuur in te gaan, als middel voor preventieve gezondheid. Hierin wordt de samenwerking gezocht met de lokale welzijnsorganisatie (SWA), bijvoorbeeld door wekelijkse wandelmomenten voor ouderen, en ouderengym. Hierbij komen welzijn en lichamelijke gezondheid bij elkaar. Omdat de gemeente Alblasserdam bewegen en sporten erg belangrijk vindt, is in 2023 het lokale Sportakkoord herijkt. Het Sportakkoord, bestaande uit o.a. onderwijs, JOGG, sportverenigingen en welzijn, zet zich in op verschillende thema's zoals het stimuleren van sport, maar ook sociaal veilige sport is een speerpunt. Als laatste is er binnen het Sportakkoord ook aandacht voor de toegankelijkheid van sport, bijvoorbeeld door financiële ondersteuning voor doelgroepen die een abonnement op een sportvereniging financieel niet kunnen veroorloven. Zo zorgen we voor vitale sportverenigingen, die bijdragen aan de gezondheid van onze inwoners.

Ten slotte streven we als Alblasserdam met onze *buurkracht*-aanpak naar een gemeenschap waarin mensen samen zorgdragen voor hun woonomgeving, elkaar ondersteunen en een gevoel van trots en saamhorigheid ervaren. Wij zien voor ons een Alblasserdam waarin iedereen zich gezien & gehoord voelt én ontmoet in zijn of haar behoeften. Niet alleen door burens maar ook door onze formele zorg- en welzijnspartners. Daar waar nodig ontvangen mensen ondersteuning of begeleiding van het Buurtaanpaknetwerk. Bij Buurkracht doet iedereen mee en kijken we naar elkaar om! Ons Alblasserdam biedt een gezonde en duurzame leefomgeving met ontwikkelperspectief op wonen, werken en onderwijs. De Buurtaanpak is er voor heel Alblasserdam en richt zich niet alleen op wat beter kan, maar ook op wat er goed gaat. Dit vanuit de gedachte: Alles wat aandacht krijgt, groeit!

Aandachtsgebieden waar in Buurkracht op geïnvesteerd wordt zijn: meer tolerantie & solidariteit, minder eenzaamheid, armoede & schulden, een socialere omgeving & betrokken gemeenschap en minder criminaliteit & escalatie overlast. Samen met de inwoners en netwerkpartners gaan we zo voor een gezond en leefbaar dorp.

Alcohol, roken, en overgewicht

In de gemeente Alblasserdam willen we dat onze kinderen opgroeien in een gezonde omgeving en ook met gezonde gewoonten. In dit kader krijgen de thema's alcohol, roken en overgewicht ook aandacht in het Alblasserdamse beleid en de uitvoering daarvan. Zo zetten we er op in dat onze kinderen kunnen opgroeien in een rookvrije omgeving en een toekomstige rookvrije generatie. Hier wordt op verschillende manieren aan gewerkt, onder andere door het met de JOGG-aanpak onder de aandacht te brengen bij sportverenigingen. Daarnaast wordt op verschillende manieren, onder andere via het onderwijs en sport een gezonde leefstijl onder de aandacht gebracht om zo overgewicht te voorkomen. Daarnaast wordt er momenteel gewerkt aan het opzetten van de netwerkaanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KNGG), een aanpak die bedoeld is voor het bieden van passende ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht en obesitas. In de gemeente Alblasserdam hebben we ook specifieke aandacht voor alcoholgebruik. In dit kader is er een preventie- en handavingsplan Alcohol opgesteld. In dit preventieplan wordt beschreven hoe we als gemeente Alblasserdam de komende jaren willen werken aan alcoholpreventie, aangezien alcohol gebruik een gezonde ontwikkeling in de weg kan zitten voor kinderen en jongeren. De focus wordt gelegd op jongeren van 12-18 jaar en hun sociale omgeving: zoals ouders, scholen en sportverenigingen (Alblasserdam, 2024).

Jeugdgezondheidszorg

Het volgende hoofdthema binnen de Wpg is de jeugdgezondheidszorg. In artikel 5 staat opgenomen dat het college van burgemeester en wethouders zorgdraagt voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg. Om dit te kunnen uitvoeren moet er zorggedragen worden voor een aantal taken (zie artikel 5 lid 2).

In Alblasserdam wordt de jeugdgezondheidszorg regionaal opgepakt door de GGD en belegd bij Jong JGZ. Zij dragen dan ook zorg voor het uitvoeren van de wettelijke verplichtingen van de Wpg in dit kader, dit zijn:

1. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren,
2. het ramen van de behoeften aan zorg,
3. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, met uitzondering van het perinatale onderzoek op phenylketonurie (PKU), congenitale hypothyroïdie (CHT) en adrenogenitaal syndroom (AGS),
4. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding,
5. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

Voor een verdere uitweiding omtrent hoe de GGD deze taken heeft belegd verwijzen we naar het meerjarenplan DG&J (Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ, 2024).

Jeugd(gezondheids)zorg is een belangrijk thema in Alblasserdam. Uit onderzoek blijkt namelijk dat van de kinderen tussen de 4-12 jaar 18,5% overgewicht heeft (kindmonitor, 2020) en binnen de leeftijdsgroep 12-16 jaar wordt 17% overgewicht gemeten (Jeugdgezondheidszorg, 2019). Het matig en ernstig overgewicht onder 10-jarigen is in Alblasserdam 24% t.o.v. 17% in de regio ZHZ (kindmonitor 2020). Daarom wordt hier lokaal extra aandacht besteed aan de gezondheid van onze jeugd. In dit kader werkt de gemeente Alblasserdam middels de JOGG-aanpak hard aan een gezonde leefomgeving voor kinderen. De JOGG-aanpak stimuleert dat alle betrokkenen samenwerken en richt zich op de omgevingen waar kinderen en jongeren veel komen: thuis, school, in de vrije tijd, sport, buurt, werk en media. In deze omgevingen moet het gewoon en vanzelfsprekend worden om de gezonde keuze te kunnen maken. Niet alleen door de JOGG-aanpak wordt er ingezet op onze jeugd, maar ook door de actieve inzet van onze jongerenwerkers, en door de combinatiefunctionarissen van het ABC-team. Deze partijen organiseren activiteiten voor jongeren waarbij sporten en bewegen, maar ook andere aspecten van een gezonde levensstijl gestimuleerd worden.

Ook binnen ons eerder benoemde Brughuis is er veel aandacht voor de jeugdgezondheidszorg. Dit stimuleert de gemeente Alblasserdam onder andere door subsidies voor lokale initiatieven die bijdragen aan goede en kwalitatieve jeugdgezondheidszorg. De maatschappelijke partners binnen het Brughuis werken ook op een bredere manier samen om de gezondheid en het welzijn van onze jeugd te bevorderen. In dit kader wordt o.a. samen met de Jong JGZ lokaal in Alblasserdam ook aangesloten bij de netwerkaanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KNGG). Ook binnen het onderwijs is er aandacht voor jeugdgezondheidszorg en lokale initiatieven in dit kader, zoals initiatieven vanuit de lokale JOGG-aanpak.

Ouderengezondheidszorg

Als derde hoofdthema van het Wpg heeft de gemeente als taak om zorg te dragen voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg. Ook hierbij worden een aantal subonderdelen benoemd waar de gemeente in dit kader aan moet voldoen (zie artikel 5a, lid 2).

De Alblasserdamse ouderengezondheidszorg wordt ook regionaal opgepakt door de GGD. Om te zorgen voor een goede oudergezondheidszorg draagt de GGD namens het college van B&W zorg voor de volgende taken:

1. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren (dit gebeurt via de volwassenen- en ouderenmonitor);
2. het ramen van de behoeften aan zorg;
3. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als comorbiditeit;
4. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding;
5. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

In het meerjarenplan van de DG&J is er meer te lezen over hoe de GGD deze taken inhoudelijk vormgeeft (Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ, 2024).

De toenemende vergrijzing heeft ervoor gezorgd dat er in Alblasserdam, naast het zorgdragen voor bovenstaande taken, meer aandacht is gekomen voor dit onderwerp. Denk hierbij aan extra aandacht voor de mantelzorg in Alblasserdam en subsidies voor maatschappelijke partners die zich inzetten voor ouderen of mantelzorgers. Een voorbeeld hiervan is het Alblasserdamse Odensehuis, die een gemeentelijke subsidie ontvangt. Hiermee worden er o.a. activiteiten georganiseerd voor mensen met (beginnende) dementie. Dit zorgt voor een waardevolle dagbesteding voor de cliënten, en tegelijkertijd voor het ontzorgen van de mantelzorgers. Daarnaast wordt er door ABC-team ook op verschillende wijzen

ingezet op ouderen om de gezondheid te bevorderen, zoals door middel van preventieve (beweeg)activiteiten.

De lokale welzijnsorganisatie (SWA) ontvangt van de gemeente ook subsidie om in te kunnen zetten op ouderen. Een voorbeeld hiervan is de welzijnscoach die zich inzet voor de vitaliteit van ouderen, het tegengaan van eenzaamheid, ondersteunen van mantelzorgers en het versterken van vrijwilligers in de gemeente Alblasserdam. Daarnaast worden er vanuit de SWA ook preventieve activiteiten voor eenzame mensen georganiseerd en zetten ze zich in om mantelzorgers te ondersteunen. Zo organiseert de SWA jaarlijks de vitaliteitsweken.

Een ander voorbeeld van de aandacht voor de gezondheid van ouderen is dat er in het Brughuis sinds enige jaren actief aandacht is voor valpreventie, bijvoorbeeld door valpreventiemiddagen die georganiseerd worden voor ouderen in Alblasserdam. In samenwerking met de regionale ketenaanpak valpreventie wordt onderzocht hoe dit op elkaar aangesloten kan worden.

In de Alblasserdamse woonzorgvisie (die op het moment van schrijven ter inzage ligt bij verschillende partijen, maar nog niet is vastgesteld) is er ook specifieke aandacht voor ouderen. In de visie staat beschreven dat we als gemeente willen bevorderen dat ouderen minder snel in een instelling gaan wonen. De keuze om minder snel naar een instelling te verhuizen heeft een positieve invloed op de gezondheid van onze ouderen. Onderzoek laat zien dat dit bijdraagt aan de wens van veel mensen om zelf de regie over het eigen leven te houden. Dit sluit dan ook aan bij het concept positieve gezondheid, waarbij het functioneren van mensen en hun omgeving – niet alleen medisch maar ook sociaal, centraal wordt gesteld. In de woonzorgvisie staan meerdere zaken benoemd waarvan de verwachting is dat het welzijn van ouderen ten goede komt, denk hierbij bijvoorbeeld aan de zogenoemde dementievriendelijke tuinen (Bijl et al., 2024).

Infectieziektebestrijding

Het laatste hoofdthema waar de gemeente een taak in heeft betreft infectieziektebestrijding. Het college van burgemeester en wethouders moet in dit kader zorgdragen voor de uitvoering van de algemene infectieziektebestrijding. Binnen dit hoofdthema worden in de gemeente Alblasserdam de bijbehorende taken regionaal opgepakt door de GGD. Zij dragen zorg voor de volgende taken:

1. Het nemen van algemene preventieve maatregelen, bijvoorbeeld d.m.v. lokale vaccinatie locaties.
2. Het bestrijden van tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen. Hieronder valt ook bron- en contactopsporing,
3. Bron- en contactopsporing bij meldingen als bedoeld in de artikelen 21, 22, 25 en 26 van het Wpg.

Ook voor dit hoofdthema kan er in het MJP van de DG&J meer informatie gevonden worden over hoe de DG&J dit inhoudelijk vormgeeft. Als het nodig is kan in dit kader lokaal nog verder geïntensiveerd worden. Ook wordt er al zoveel mogelijk lokaal georganiseerd.

Lokaal heeft infectieziektebestrijding ook in Alblasserdam veel aandacht. Uit onderzoek blijkt in dit kader dat de vaccinatiegraad in Alblasserdam soms lager is dan in de regio. De vaccinatiegraad zuigelingen BMR en DKTP ligt in Alblasserdam bijvoorbeeld lager dan in de regio (79% en 90% in de regio). Daarnaast is ook te zien dat de vaccinatiegraad in onze regio van zuigelingen en kinderen door de jaren heen lager wordt. De vaccinatiegraad van BMR was bijvoorbeeld 90% in 2022 t.o.v. 87% in 2023. Voor de andere vaccinaties voor zuigelingen en kinderen is een vergelijkbare trend in de regio (Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ, 2023).

Om de vaccinatiegraad te verhogen wordt vooral ingezet door een focus op het rijksvaccinatieprogramma wat de Jong JGZ (in opdracht van de GGD) voor de gemeente Alblasserdam uitvoert. Daarnaast worden er ook lokale corona vaccinatie locaties georganiseerd en gefaciliteerd, in samenwerking met de GGD. In de afgelopen periode zijn er in het kader van vaccinaties ook campagnes opgezet. Mocht dit in de komende periode weer wenselijk blijken, dan kan dit lokaal opgepakt worden. Verder is de GGD momenteel bezig met het ontwikkelen van een vaccinatie expertise centrum. Er wordt vanuit de gemeente Alblasserdam ingezet op het stimuleren van de inwoners van Alblasserdam om zichzelf/hun kinderen te laten vaccineren, zonder hier enige vorm van dwang toe te passen.

Referentielijst

- Hendriks, S.E. (2023). *Gezond en Actief Leven in de gemeente Alblasserdam: Plan van aanpak voor het integraal samenwerken aan preventie- en gezondheidsbeleid*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.
- Gemeente Alblasserdam (2023). *Van "Alblasserdam actief, doen we samen" naar "Sport en Bewegen versterkt in Alblasserdam": Herijking Sportakkoord 2023-2026*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.
- Gemeente Alblasserdam (2022). *JOGG-Aanpak Alblasserdam: Plan van aanpak 2022-2026*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.
- Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ (2024). *MJP DG&J ZHZ 2024-2028 (concept van 5 februari 2024)*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.
- Gemeente Alblasserdam (2022). *Collegeprogramma: Een fit en groen dorp in de polder*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.

Gemeente Alblasserdam (2024). *Preventie- en handhavingsplan Alcohol: Gemeente Alblasserdam 2023-2026*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.

Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ (2023). *Gezondheid en participatie in beeld*. Geraadpleegd op 28 februari 2024 via <https://www.hoegezondiszhz.nl/>

GGD ZHZ (2023). *Bijlage 2 bij bouwstenennotitie: Epidemiologische verkenningen over demografie, trends en complexiteit*. Geraadpleegd op 28 februari 2024.

Bijl, E., Boele, W., Pullen, J., Verhoeve, M., & Waas, J. (2024). *Wonen in een fit en groen dorp Woonzorgvisie gemeente Alblasserdam 2024-2040*. Geraadpleegd op 4 april 2024.